

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 12 (317)
ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
23 червня 2012 року

ДЕРЖАВНІ АКТИ НА ЗЕМЛЮ ОТРИМАЛИ ЧЛЕНИ КООПЕРАТИВУ «АКАДЕММІСТЕЧКО» – ПРАЦІВНИКИ НАШОГО ВНЗ

Вісім років тому Підгороднянська сільська рада Тернопільського району прийняла рішення про виділення земельних ділянок працівникам нашого університету – членам обслуговуючого кооперативу «Академмістечко». Але державні акти на право власності на земельні ділянки їм вручили лише тепер.

Як зазначив під час урочистого зібрання ректор ТДМУ, член-кореспондент НАМН України, професор Леонід Ковальчук, ця подія стала можливою завдяки тому, що до керівництва областю прийшла команда фахівців, які свій патріотизм доводять конкретними справами. Тож

тривалими роками не доходили руки. Зате було багато слів, обіцянок. Слів усі наслухалися, але оцінювати треба за справами. Наразі ці справи мовлять самі за себе.

Звертаючись до присутніх, голова облдержадміністрації Валентин Хоптян наголосив, що ТДМУ імені І.Я. Горбачевського є візитівкою краю. Він високо оцінив заслуги ректора медуніверситету, члена-корес-

пондента НАМН України, професора Леоніда Ковальчука в процесах реформування та модернізації медичної галузі Тернопільщини.

Очільник області констатував, що влада спрямовує великі зусилля на розв'язання соціальних проблем громадян і подія, з нагоди якої всі зібралися, – чергове тому підтвердження.

«Ще 2003 року в селі Підгороднє

Тернопільського району членам кооперативу виділили земельні ділянки для будівництва та обслуговування житлових будинків (присадибні ділянки). Понад 8 років ми користуємося цією землею й протягом всього часу намагалися її приватизувати. Та лише сьогодні отримали

державні акти», – зазначив перший проректор ТДМУ, професор Ігор Мисула.

«Торік з проханням про підтримку в розв'язанні проблеми люди звернулися до голови Тернопільської ОДА Валентина Хоптяна. Валентин Антонович активно сприяв вирішенню цієї справи. Щиро вдячні йому за обґрунтований та всебічний розгляд питання, за надані конкретні рекомендації щодо оформлення прав власності на земельні ділянки. Завдяки голові облдержадміністрації також було пришвидшено роботу з виготовлення документів на землю», – сказав професор Юрій Бондаренко, директор навчально-наукового інституту моделювання та аналізу патологічних процесів ТДМУ.

Під оплески голова облдержадміністрації Валентин Хоптян і начальник головного управління Держкомзему Роман Папіровський вручили державні акти на право власності на земельну ділянку членам обслуговуючого кооперативу «Академмістечко», які є працівниками Тернопільського медичного університету імені І.Я. Горбачевського.

Оксана БУСЬКА

У НОМЕРІ

Стор. 2

МОЄ ПОКЛИКАННЯ – ПСИХІАТРІЯ

Юля Бондаренко – випускниця ТДМУ. Цього року вона успішно закінчила 6 курс медичного факультету. По-знайомилася з нею напередодні урочистостей з нагоди вручення дипломів. Юля – цікавий співрозмовник. А ще вона, можна сказати, типова представниця лікарської династії.

Стор. 3

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ ТА ІНТЕНСИВНОЇ ТЕРАПІЇ

Уже вдруге на теренах медичного простору Тернопілля відбулася науково-практична

конференція за міжнародною участю «Галицькі анестезіологічні читання». Присутні мали змогу прослухати лекції провідних науковців країни, колег із зарубіжжя, присвячені актуальним питанням сучасної інтенсивної терапії та анестезіології з урахуванням останніх рекомендацій Європейської ради реанімації та Асоціації анестезіологів України.

Стор. 7

40 КЕТЯГІВ КАЛИНИ ГАННИ КОСТІВ-ГУСКИ

Відома українська поетеса, лікар за фахом Ганна Костів-Гуска відзначила ювілей творчої діяльності. Що важливо – не сама: це стало святом для творчої інтелігенції Борщівського району, учнів шкіл, шанувальників поезії загалом і виїмкового таланту пані Ганни зокрема.

УРОЧИСТО ВІДЗНАЧИЛИ ДЕНЬ МЕДИЧНОГО ПРАЦІВНИКА

Урочисте зібрання, присвячене Дню медичного працівника, відбулося в обласному драматичному театрі. Голова ОДА Валентин Хоптян розповів про реформування медичної галузі області, зробив особливий наголос на розвиток сільської медицини. Зокрема, вже розпочато роботу з технічного переобладнання сільських фельдшерсько-акушерських пунктів.

Очільник краю також зазначив, що Тернопільщина одна з перших в Україні зробила теоретичні засади майбутньої ме-

дичної реформи, а вже нині можемо мовити й про позитивні практичні здобутки: створено 20 центрів первинної медико-санітарної допомоги без юридичного статусу, реорганізовано 44 ФАПів в амбулаторії загальної практики-сімейної медицини, проведено поточний ремонт 457 ФАПів та амбулаторій, 40 – капітально відремонтовано, відкрито 5 навчально-методичних центрів з телекомунікаційним зв'язком з університетською лікарнею. Успішно йде добудова та реконструкція Заліщицької центральної

районної клінічної лікарні, яка буде оснащена найсучаснішим обладнанням.

«Звісно, що ще чимало потрібно зробити для створення належних умов праці для медиків та лікування для пацієнтів. І ми будемо працювати в цьому напрямку», – запевнив Валентин Хоптян.

Керівник області вручив представникам медичної галузі урядові нагороди та грамоти обласної державної адміністрації. Він побажав медичним працівникам радості, щастя, добробуту і, звичайно, міцного здоров'я. (Прес-служба ОДА)

МОЄ ПОКЛИКАННЯ – ПСИХІАТРІЯ

— Мої батьки свого часу теж закінчили наш ВНЗ. Обоє працюють за фахом. Тато — лікар-психіатр обласної психоневрологічної лікарні, мама — терапевт, сімейний лікар. Старша сестра Віка теж психіатр. 2006 року, коли я вступила до ТДМУ, вона його закінчила.

— Вас, Юлю, яка галузь медицини цікавить найбільше?

— Якийсь час збиралася стати офтальмологом і навіть проходила літню практику в офтальмологічній клініці. Потім — кардіологом. Але психіатрія переважила. Що стану психіатром остаточно вирішила, коли писала наукову роботу під керівництвом професора ТДМУ М.А. Андрейчина — про хворобу маргелонів. Є різні погляди на причини цієї патології. Дехто навіть сумнівається в тому, що вона — реальна. Але Михайло Антонович знайшов незаперечні підтвердження того, що хвороба маргелонів існує. Було дуже приємно, що професор Андрейчин запропонував мені попрацювати над згаданою темою. Проведені дослідження лягли в основу моєї наукової роботи, з якою виступила на 15 міжнародному медичному конгресі студентів і молодих вчених торік, у НОК «Червона калина».

Юля Бондаренко – випусниця ТДМУ. Цього року вона успішно закінчила 6 курс медичного факультету. Познайомилася з нею напередодні урочистостей з нагоди вручення дипломів. Юля – цікавий співрозмовник. А ще вона, можна сказати, типова представниця лікарської династії.

— Знаю, що ця наукова робота у вас не єдина.

— Так, моя наукова робота з кардіології отримала 2 місце, з інфекційних хвороб — перше. Минулий рік запам'ятався також перемогою в конкурсі, який зорганізувало Міністерство освіти України. У складі групи з представників різних ВНЗ України я відвідала університети Австрії, Угорщини, Швейцарії, Німеччини, Франції, Італії, Монако. Ми, студенти, спілкувалися з однолітками, з викладачами, які розповідали, як у них зорганізовано навчальний процес, знайомили з реальним втіленням ідеї якісної та престижної освіти. Це була незабутня поїздка. Не знаю, коли ще в житті випаде нагода так багато цікавого побачити впродовж одного місяця. Ми, троє студентів, що представляли ТДМУ, намагалися не змарнувати жодного дня й отримати якнайбільше корисної інформації.

Поїздки нам оплатив рідний університет, і ми вдячні за те керівництву ВНЗ. За роки навчання побувала також у Польщі, де впродовж двох тижнів знайомилася з роботою різних лікарень.

Ще два тижні тривала моя практика в лікарні Вроцлава. Найяскравіші спогади — з операційної. Бачила, як польські хірурги роблять операції на серці. Операції були різного ступеня складності — від невеликих, малоінвазивних (приміром, заміна клапана) до найскладніших, коли доводилося цілковито розкривати грудну клітку.

Брала участь і в міжнародній конференції з геронтології в російському місті Белгород, де виступила з доповіддю з кардіології. А хіба можна забути студентську практику в Криму, в дитячому таборі відпочинку «Ласпі», куди беруть лише найуспішніших і найвідповідальніших, бо надто важлива це місія — опікуватися здоров'ям дітей. Узагалі студентські роки були надзвичайно цікавими, насиченими і по-справжньому пам'ятними. Позитив дарувало буквально все: навчання, участь в громадському і культурному житті університету. Я була членом ради СНТ, виступала в складі університетської команди КВН «Сльози Мічуріна», займалася науковими дослідженнями... Активна діяльність допомогла краще пізнати і свої уподобання. Нині я вже не сумніваюся: моє покликання — пси-

хіатрія. Це особлива царина медицини, де лікують захворювання душі і де провести чітку грань між нормою та патологією буває досить складно. Але гарний лікар обов'язково вчасно розпізнає хворобу й надасть професійну допомогу в її «гасінні» та ліквідації наслідків.

Вдячна університету за міцні знання та практичні навички, без яких лікарем не станеш. Тепер попереду — інтернатура. Триває також моє навчання в Міжнародних школах психотерапії в Трускавці. Це проект Львівського осередку Української спілки психотерапевтів. Я теж член цієї спілки. Паралельно навчаюся арттерапії, де студіюю ще один напрям психотерапії — вплив мистецтва як психологічного чинника на лікування душевних недуг. Переконалася: чим більше знаєш — тим ширші обрії перед тобою відкриваються.

— Психотерапія для Вас...

— ... це і улюблена робота, і захоплення. Не завжди так співпадає, але мені поталанило. Як пощастило з університетом, однокурсниками. Впевнена, у кожного з нас, випускників, чудові перспективи, які відкриває перед нами диплом ТДМУ імені І.Я. Горбачевського, на моє переконання, найкращого медичного ВНЗ України.

Оксана БУСЬКА

ОГОЛОШЕННЯ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО» ОГОЛОШУЄ ДОДАТКОВИЙ КОНКУРС ЗИ ВСТУПУ:

в аспірантуру з відривом від виробництва за спеціальностями:

- хірургія — 1 місце
- Термін подання документів**

до 31 серпня 2012 року.

Особи, що вступають до аспірантури, на ім'я ректора університету подають:

1. Заяву;
2. Особистий листок з обліку кадрів;
3. Список опублікованих наукових праць і винаходів. Аспіранти, які не мають опублікованих наукових праць і винаходів, подають наукові доповіді (реферати) з обраної наукової спеціальності;
4. Медичну довідку про стан здоров'я за формою № 086-у;
5. Копію диплома про закін-

чення вищого навчального закладу із зазначенням отриманої кваліфікації спеціаліста або магістра (особи, які здобули відповідну освіту за кордоном, — копію нострифікованого диплома), (копії завірени печаткою відділу кадрів);

6. Посвідчення про складання кандидатських іспитів (за наявності складених кандидатських іспитів).

Адреса університету:
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. 52-45-54.

РЕКОНСТРУКЦІЯ

О НОВИЛИ ТЕРАПЕВТИЧНЕ ВІДДІЛЕННЯ РАЙЛІКАРНІ

Капітально відремонтували терапевтичне відділення Теробовлянської районної лікарні. Участь у відкритті оновленого відділення взяв голова облдержадміністрації Валентин Хоптян.

Він ознайомився з проведеними роботами, відзначивши їхню якість, оглянув палати, поспілкувався з медиками та пацієнтами.

Як розповів завідувач відділення Любомир Куліковський, упродовж 2011-2012 років медвідділення капітально відремонтували за європейськими будівельними технологіями, витративши 579 тисяч гривень.

Зокрема, тут замінили двері, встановили пластикові вікна, санвузли, бойлери на гарячу воду, душові кабінки. Закупили нові меблі, відремонтували приміщення ідальні, поклали керамічну плитку.

Загалом ж терапевтичне відділення Теробовлянської центральної комунальної районної лікарні розраховане на 45 стаціонарних ліжок, які розміщені в 9 палатах. Відділення оснащено медапаратурою та засобами медичного призначення.

— В оновленому відділенні

створені належні умови для роботи медичного персоналу та лікування пацієнтів. Приємно бачити ці позитивні перетворення, знаючи, що вже незабаром такий ж ремонт заплановано провести у сусідньому хірургічному відділенні, — зазначив Валентин Хоптян. — Тож особливо хочу подякувати всім небайдужим людям, які доклали зусиль, аби створити тут насправді європейські умови.

Голова облдержадміністрації підкреслив, що нині в усіх районах ремонтують фельдшерсько-акушерські пункти, амбулаторії, лікарні.

— Кажучи про модернізацію системи охорони здоров'я, ми розуміємо, що її першочерговим завданням є поліпшення здоров'я населення, забезпечення рівного й справедливого доступу усіх громадян до медичних послуг належної якості, — підкреслив Валентин Хоптян.

На згадку про подію голова ОДА подарував медичному закладу сучасний плазмовий телевізор.

(Прес-служба ОДА)

ОБ'ЄКТИВ

Христина ГРИЖУК, лікар-інтерн (ліворуч);
Олександр БАДЮК, студент медичного факультету (праворуч)

Фото Павла БАЛЮХА

Редактор **Г. ШИБАЛІНЧУК**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК, О. БУСЬКА, П. БАЛЮХ**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. **52-80-09; 43-49-56**
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновники:
Тернопільський державний університет ім. І.Я. Горбачевського, управління охорони здоров'я облдержадміністрації

Видавець:
Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського
Індекс **23292**

За точність викладених фактів відповідає автор. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво ТР № 300 від 19.12.2000 видане управлінням у справах преси та інформації облдержадміністрації

Газета виходить двічі на місяць українською мовою. Обсяг — 2 друк. арк. Наклад — 2000 прим. Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано, віддруковано у Тернопільському державному університеті ім. І.Я. Горбачевського. 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ АНЕСТЕЗІОЛОГІЇ ТА ІНТЕНСИВНОЇ ТЕРАПІЇ

Уже вдруге на теренах медичного простору Тернопілля відбулася науково-практична конференція за міжнародною участю «Галицькі анестезіологічні читання». Присутні мали змогу прослухати лекції провідних науковців країни, колег зарубіжжя, присвячені актуальним питанням сучасної інтенсивної терапії та анестезіології з урахуванням останніх рекомендацій Європейської ради реанімації та Асоціації анестезіологів України.

Майже 200 провідних, авторитетних вчених, обласних позаштатних спеціалістів, завідувачів відділень анестезіології та інтенсивної терапії, студентів останніх курсів прибули на форум у НОК «Червона калина» ТДМУ ім. І. Горбачевського з Києва, Хмельницька, Львова, Чернівців, Івано-Франківська, загалом з восьми областей. Приємною звісткою стало й перебування на форумі іноземних гостей, зокрема, координатора міжнародних зв'язків Вроцлавської медичної академії, д.мед.н. Войцеха Барга, представників польської школи анестезіологів та колег з Великої Британії.

З вітальним словом до учасників форуму звернувся ректор Тернопільського державного медуніверситету, член-кореспондент НАМН України, професор Леонід Ковальчук. Ректор радо поділився з присутніми набутками та новаціями в навчальному процесі університету, які відбулися останніми роками, досягненнями щодо реформування медичної галузі краю. Успіху та

Леонід КОВАЛЬЧУК, ректор ТДМУ, член-кореспондент НАМН України, професор вання критичного загострення бронхіальної астми.

Одну з найпотужніших та найбільших анестезіологічних шкіл Великобританії представляли фахівці Лондонського шпиталю університету св. Георга — доктор меднаук Грег Макеналті, лікарі Ніколас Гослін, Х'ю Снельгров, колишній тернополянин, а нині лікар цього закладу Юрій Куйбіда. Варто зауважити, що університет св. Георга нині є провідним закладом у розвитку та розробці новітніх технологій в анестезіології. Доктор Грег Макеналті, — куратор спеціалістів з анестезіології в шпиталі, який розрахований на 1000 ліжок-місць. На рік у цьому закладі проводять понад 1000 оперативних втручань. Також тут діють курси, на які приїздять фахівці

ють, що навчання багатьом маніпуляціям, таким як, скажімо, інтубація трахеї, катетеризація центральних судин, визначення кисневого гомеостазу, безсумнівно, є важливими, але в екстремальних випадках набагато важливішим є спільний досвід роботи персоналу в «режимі команди». Доктор Макеналті навів показовий приклад: під час виконання нескладної операції з видалення мигдаликів 20-літня пацієнтка померла від наявності стороннього тіла між голосовими складками. В такому випадку потрібно було негайно проводити трахеотомію. Медсестра, яка брала участь в наданні меддопомоги, помітила стороннє тіло і навіть принесла набір для трахеотомії, але не наважилася сказати про це лікарям. Як наслідок — молода людина померла.

Вміння працювати командою нині є головним пріоритетом діяльності анестезіологів у шпиталі університету св. Георга. Під час навчання персоналу відпрацюють не лише алгоритми виконання певних практичних навичок, а й моделі поведінки персоналу в екстремальних ситуаціях. На майстер-класах наголошують на найменших дрібницях, як-от вчасно зателефонувати до керівника.

В Україні надзвичайних ситуацій в анестезіології також вистачає, але про подібну концепцію поки що не подбали. Отож англійські колеги зробили жест доброї волі, запросивши до себе кількох фахівців Тернопільського медичного університету для освоєння цієї методики, зокрема, у лікуванні політраум. За успішного навчання тернопільських фахівців, у намірах відкрити подібні курси, але вже на

паринів, зокрема препарату «цибор» у тромбопрофілактиці за політрауми.

Випускниця Львівського медичного університету, а нині анестезіолог шпиталю св. Георга у Лондоні Оксана Мотика у своєму виступі поділилася власним досвідом і розповіла про програму перекваліфікації анестезіолога у Великобританії, яка розрахована загалом на 7 років.

Результатами з власної практики щодо використання препарату «урапіділ» за рефрактерності до

Олександр ОЛІЙНИК, професор ТДМУ

стандартної медикаментозної терапії у лікуванні преекламсії середньої тяжкості поділився лікар-анестезіолог Хмельницької обласної лікарні Віктор Литовка.

Широку тематику доповідей представили й тернопільські науковці. Професор кафедри хірургії з анестезіологією № 2 ТДМУ Володимир Гнатів, зокрема, оприлюднив результати досліджень, які проводила група науковців під керівництвом ректора Тернопільського медуніверситету, члена-кореспондента АМН України, заслуженого діяча науки і техніки України, професора Леоніда Ковальчука. Йшлося про регіональні особливості кисневого балансу та комплексну інтенсивну терапію із застосуванням препарату «укреотид» у хворих на виразкову хворобу, ускладнену кровотечею. Як зазначив доповідач, у недужих з виразковою хворобою, що ускладнена шлунково-кишковою кровотечею, виявлено певний зв'язок між ступенем кровотечі та порушенням мікроциркуляції слизової оболонки шлунка. Науковці запропонували алгоритм надання першої меддопомоги (зупинки кровотечі), тактику дій хірурга та анестезіолога на етапах хірургічного лікування цього ускладнення, а також використання вітчизняного препарату «укреотид» у гемостатичній терапії. У доповіді наголос поставлено на особливостях проведення оперативного втручання та анестезіологічного забезпечення у хворих з цієї патологією.

Про особливості лікування черепно-мозкової травми мовив завідувач кафедри хірургії з анестезіологією № 2 професор Олександр Олійник, загостривши увагу на використанні осмотичних діуретиків. Розповів про застосування препаратів

з різними механізмами дії, які нормалізують кровозабезпечення й усувають гіпоксію тканин головного мозку у хворих з різним ступенем черепно-мозкових травм.

У своєму виступі доцент цієї ж кафедри Іванна Чепіль мовила про алгоритм інтенсивної терапії у хворих із атеросклеротичними ураженнями аорти та її магістральних гілок у поєднанні з ішемічною недугою серця. Мета, яку поставила науковець, розпочинаючи дослідження, — розробити та обґрунтувати комплексну програму анестезіологічного забезпечення передопераційного періоду хворих з атеросклеротичними ураженнями аорти та її магістральних гілок у поєднанні з ішемічною хворобою серця на основі методів знеболювання та інтенсивної терапії.

Цікаві теми запропонували учасникам форуму молоді колеги, зокрема, учасники студентського наукового товариства. Доповідач — студентка 5 курсу ТДМУ Ірина Стець у своєму дослідженні, яке проводила за участі однокурсниці Яни Рижко та під керівництвом професора Володимира Гнатіва на базі хірургічного відділення Тернопільської університетської лікарні, порушила проблему психологічного стану хворих на рак прямої кишки у передопераційному періоді, наголосивши, що адекватність анестезії у пацієнтів під час операції значною мірою залежить від якості їх передопераційної підготовки. Під час дослідження було виявлено, що у переддень операції у більшості хворих спостерігали зміни психостатусу, які виявлялися у перепадах настрою — тривожності, неспокою, страху, напруги або ж, навпаки, пригніченості. Аналізуючи результати проведеної роботи, Ірина Рижко наголосила, що для оптимізації передопераційної підготовки усім пацієнтам доцільно призначати антидепресанти, атарактики, нейрорелептики та адекватну дозу снодійних препаратів.

Жвавий інтерес поважної аудиторії викликала своєю актуальністю й доповідь лікаря-інтерна Тернопільської університетської лікарні Тетяни Потупалової, в якій йшлося про синдром професійного вигорання у персоналу відділень анестезіології та інтенсивної терапії. У дослідженні взяла участь фахівці згаданих відділень різних медичних закладів міста Тернополя. З'ясували, що на розвиток синдрому професійного вигорання впливає характер виконуваних обов'язків, що підтверджено відсутністю патології в анестезистів та констатацією його у 40 відсотків опитаних медсестер ВАІТ та 15% респондентів-анестезіологів.

Загалом учасники конференції обговорили нагальні проблеми підготовки хворого до оперативного втручання, вибору методів знечуження та їх проведення під час операції, лікування хворих у післяопераційному періоді, інтенсивної терапії критичних станів у світлі сучасних принципів анестезіології та інтенсивної терапії. У рамках заходу провели наукові дискусії, обговорили широке коло питань, які порушили лікарі практичної медицини.

У рамках культурної програми відбулися екскурсійні подорожі та святковий концерт, що zorganizували самі учасники конференції. Талановиті колеги фольклорного ансамблю під керівництвом завідувача відділення анестезіології та інтенсивної терапії Заліщицької ЦРЛ Романа Жука веселили публіку жартівливими піснями, колотухами.

**Лариса ЛУКАШУК,
Павло БАЛЮХ (фото)**

Грег МАКЕНАЛТІ (Великобританія)

плідної праці в роботі пленарних і секційних засідань побажав усім учасникам форуму.

Пленарне засідання розпочалося доповіддю завідувача кафедри анестезіології Національного медичного університету професора Фелікса Глумчера, в якій йшлося про тактику лікування травматичного шоку. Особливу увагу доповідач акцентував на особливостях інфузійної терапії та використанні сучасних плазмозамінників у проведенні інтенсивної терапії за травматичного шоку.

З не меншим зацікавленням слухали учасники конференції й виступи зарубіжних гостей. Координатор міжнародних зв'язків Вроцлавської медичної академії Войцех Барг проаналізував основні етапи ліку-

Войцех БАРГ (Польща)

з усієї країни для підвищення кваліфікації з анестезіології за різними напрямками. Після триденного чи двотижневого навчання курсанти отримують сертифікат, який є надзвичайно престижним в медичних колах Великобританії.

У своєму виступі доктор Макеналті, представив поважній аудиторії сучасні тенденції щодо вдосконалення професійної майстерності анестезіологів, які базувалися на досвіді відділення підвищення кваліфікації фахівців-анестезіологів лікарні університету св. Георга. Цей медичний підрозділ обладнаний найсучаснішими симуляторами та манекенами для відпрацювання практичних навичок. Цікаво, що нещодавно фахівці університету св. Георга започаткували власну концепцію підготовки анестезіологів. Зокрема, вони вважа-

Фелікс ГЛУМЧЕР (м. Київ)

базі ТДМУ, з видачею британсько-українського сертифікату.

Завідувач кафедри анестезіології та інтенсивної терапії Львівського національного медичного університету ім. Д. Галицького професор Ярослав Підпринний привернув увагу аудиторії до сучасної класифікації використання антибіотикотерапії. Запропонував випробувати з власного досвіду методи щодо застосування певної групи антибіотиків у лікуванні підшлункової залози, жовчно-вивідних шляхів, гнійних захворюваннях м'яких тканин

«Тромбопрофілактика у пацієнтів при політраумі» — такою була доповідь представника Національного медичного університету ім. О. Богомольця С.Дуброва. Йшлося про використання низькомолекулярних ге-

СТУДЕНТСЬКА ОЗДОРОВНИЦЯ

Навчально-оздоровчий комплекс нашого університету «Червона калина» розташований в напручуд мальовничому куточку, де зелені крони дерев навіть спекотної пори дихають затишком і прохолодою, прозоре плесо озера віддзеркалює небо, а повітря, настояне на травах, цілюще й духмяне.

У конгрес-центрі НОК проводять всеукраїнські та міжнародні наукові конференції, симпозиуми, з'їзди. Успішній роботі сприяє сучасне обладнання для технологічного забезпечення виступів учасників наукових форумів, виставок. До послуг гостей конгрес-центру — актовна зала на триста осіб, конференц-зала та зала для семінарів, виставкові зали загальною площею 170 квадратних метрів, кафе, ресторан. Навчально-виробничий підрозділ використовує як базу для підготовки офіцерів медичної служби кафедра експериментальної та військової медицини.

До послуг студентів і викла-

дачів ТДМУ — профілакторій та спортивна база. Тут є все для того, щоб набратися сил, здоров'я й гарних вражень. У затишних кімнатах профілакторію жити зручно та комфортно. В ідальні готують смачно, калорійно, по-домашньому. У фізіотерапевтичному кабінеті — сучасне обладнання. Одне з останніх поповнень — лазерно-магнітний апарат. Є також кабінети масажу і лікувальної фізкультури, сауна, підводний масаж і лікувальні ванни — соляні, хвойні, трав'яні. «Справжня оаза здоров'я», — мовить кожен, хто тут побував. І матиме рацію на всі сто ...

— Протягом одного заїзду, який триває 24 дні, у профілакторії проживають п'ятдесят студентів нашого університету. Щороку маємо десять заїздів, — розповідає головний лікар профілакторію Олег Гарач. — Студент за путівку сплачує 155 гривень. Решта витрат відшкодовують Фонд соціального страхування і університет. На заняття в навчальний корпус юнаків і дівчат возить університетський автобус. Вирушають після сніданку. Перед дорогою кожен отримує продуктивний набір для другого снідан-

ку, щоб перекусити між парами. І це теж за кошти ВНЗ. Після занять тим самим автобусом всі повертаються на обід.

Діє правило: харчування має бути максимально корисним. Страви смачні і свіжі. Плюс овочі та фрукти, які поповнюють запаси організму вітамінами. А на додаток — сонце, повітря, вода!

Повітря у «Червоній калині» насичене фітонцидами цілющих рослин, які ростуть в ботанічному саду на території навчально-оздоровчого комплексу. З лікувальних трав для студентів готують дуже корисні для здоров'я чаї. У фітобарі завжди на вибір 15 сортів трав'яного чаю і відвідувачу запропонують саме той, який йому рекомендовано за медичними показаннями, відповідно до потреб організму. У кожного чаю — свій оздоровчий напрям. Одні очищують нирки, інші сприятливо впливають на печінку, на нервову систему чи шлунково-кишковий тракт. Є й загальнозміцнюючі.

Здоров'ям студентів опікуються двоє лікарів, двоє медсестер.

Ботанічний сад, закладений на п'ятигектарній площі, дивує різноманітністю. Тут ростуть 60

видів лікарських рослин, багато різних порід дерев. І проводять заняття та займаються науково-дослідною роботою студенти фармацевтичного факультету.

До послуг студентів також відкритий басейн. Поліпшити статуру й позбутися зайвої ваги допоможуть заняття в тренажерній залі. До послуг шанувальників активного відпочинку також доглянуті спортивні майданчики, два тенісні корти, бадмінтон, більярдні столи.

Ще одна «родзинка» навчально-оздоровчого комплексу — зоокуточок, де можна зустріти ламу, барана, віслюка, плямистих оленів... Спостерігаючи за братами нашими меншими, отримуєш заряд позитивних

емоцій, як, зрештою, і від верхньої їзди чи катання на човнах.

Чудовий ландшафт, чарівний ліс, дерев'яні альтанки у затишних тінистих алеях між корпусами, яскраві квіткові клумби, чиста водойма в оточенні дерев — все сприяє повноцінному відпочинку й оздоровленню студентів.

Для викладачів, гостей «Червоні калини» побудований комфортабельний готель, окремі котеджі, де створені прекрасні умови для роботи, проживання та відпочинку. Будівлі — в зразковому стані, як і все навколо.

Літній відпочинок для студентів і співробітників університету — безкоштовний.

Оксана БУСЬКА

ХОДИ БІЛЬШЕ — ПРОЖИВЕШ ДОВШЕ

На 50-60 % здоров'я як певної людини, так і нації залежить насамперед від способу життя. Який спосіб життя ведеш — таке і твоє здоров'я. До способу життя відносять санітарно-гігієнічні умови проживання, рівень заробітної платні, тип харчування, корисні й шкідливі звички. В Японії та Австрії середня тривалість життя — понад 80 років. Між тим в Україні вона становить 67 років. Фізична активність, але не спорт, в середньому продовжує тривалість життя людини на три роки. Крім способу життя, на здоров'я впливають генетичний код (15-20 %), екологія (15-20 %), профілактична й лікувальна медицина (8-10 %).

Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ) виділяє три важливі ознаки здорового способу життя: 1) індекс Кетле 1,20-1,26 (вага тіла), 2) відмова від тютюнопаління, 3) 30 хвилин на добу інтенсивних фізичних вправ (гімнастика) або 3-5 км оздоровчої ходьби. В молодому та середньому віці можна займатися різними фізичними вправами: біг, плавання, туристичні походи, гімнастика, ходьба, тощо. Між тим у віці за 50-60 років перевагу все-таки надайте оздоровчій ходьбі. Перевисим це стосується осіб з ожирінням, цукровим діабетом II типу, гіпертонічною хворобою. У нас до 30 % дорослих має надлишок маси тіла.

Наші діди й прадіди значно більше рухалися, багато часу проводили на чистому свіжому

повітрі, фізично працювали. Нині наші діти й громадяни молодого та середнього віку багато часу перебувають у стані фізичного спокою: сидіння за комп'ютером, телевизором, кермом авто. Це сприяє як ожирінню, так і детренованості серцево-судинної системи, які призводять до погіршення здоров'я, зростання захворюваності.

Колись модним був лозунг

«Бігом від інфаркту», чоловіки старалися побільше бігати. Нині як в США, так і в Європі віддають перевагу оздоровчій ходьбі. При цьому краще здоров'я і менше треба витрачати грошей на дорогі ліки.

Згідно з порадами ВООЗ необхідно щоденно проходити 3 км. Вважаю, що треба проходити 4-5 км за одну годину. При цьому настає краще самопочуття й швидкість має бути більшою. Варто знати й те, що при ходьбі працюють не лише ноги. Необхідно рухати руками та плечима, акти-

візувати рухи хребта. Оздоровча ходьба близька до професійного масажу, тіло при цьому прогрівається.

Під час ходьби покращується кровообіг, постачання тканин киснем. Почасти цежають такі симптоми, як головний біль, втома, поліпшуються самопочуття і настрої. Це стосується передусім хворих із серцево-судинними хворобами, особливо з вегетосудинною дистонією. У хворих на артеріальну гіпертензію I і II ступенів під час і після оздоровчої ходьби знижується підвищений артеріальний тиск (гіпотензивна дія ходьби).

Якщо немає можливості кожного дня проходити 4-5 км, не дозволяють погодні умови, то доцільно робити це хоча би двічі на тиждень. Краще ходити зранку, коли повітря у містах не дуже забруднене вихлопними газами автомашин. На свіжому повітрі рух має принести задоволення і навіть радість.

Для оздоровчої ходьби певне значення має взуття. Підшва повинна бути плоскою, потовщеною, щоб не відчувати дрібних камінців. Взуття без підборів і різних допоміжних виступів. Влітку добре ходити травою босоніж. Віддавати при ходьбі перевагу ґрунту, а не асфальту та камінцям.

На завершення — кілька народних прислів'їв про рух та оздоровчу ходьбу, як різновидність руху: «найкращі ліки — рух, а найкращий рух — ходьба», «рух, гімнастика, праця — гарантія здоров'я», «пішки ходити — довше жити», «рух може замінити ліки, але всі ліки світу не можуть замінити рух», «ходьба — це життя й профілактика хвороб».

**Борис РУДИК,
професор ТДМУ**

ВИЯВИТИ СЕРЦЕВУ НЕДУГУ ДОПОМОЖЕ УЛЬТРАЗВУК

В Україні смертність від хвороб серця й системи кровообігу давно посіла перше місце і в кілька разів вища, ніж у країнах Єврозоюзу.

Серцево-судинні захворювання займають перші позиції й на Тернопільщині. Як і минулими роками, 57 відсотків краян потерпають від хвороб серцево-судинної системи. Саме ці недуги у нашій області є найбільш поширеною патологією в структурі загальної захворюваності дорослих. Провідне місце вони займають і в структурі первинної інвалідності та загальної смертності мешканців — у відсотках ця цифра становить відповідно 23,2 та 71,6%.

Отож не дивно, що медики з усіх сил нині намагаються придбати новітню апаратуру, адже значну кількість серцево-судинної патології виявляють лише під час спеціалізованого ультразвукового дослідження, можливого за наявності сучасних скринінгових систем.

Майже півроку тривала участь фахівців Тернопільської лікарні швидкої допомоги у грантовому проєкті Канадського фонду «Діти Чорнобіля». Як перемога — новітня система ультразвукової діагностики My Lab Five. Встановили ехокардіограф у терапевтичному відділенні, його вартість 280 тис. грн. Ехокардіоскопія є безкоштовним обстеженням для всіх пацієнтів медичного закладу.

«Серце дається взнаки, бо ж вік уже немолодий, на порозі 78 років, — розповідає Іван Гардицький, один з перших пацієнтів, яким призначили обстеження. — Лікар запевнив, що нічого серйозного, але курс лікування треба пройти».

У пана Гардицького лікар виявив ущільнення однієї зі стулук мітрального клапана, патологію, викликану віковими змінами.

— З допомогою цього апарату можна виявляти, чи є звуження кровоносних судин, чи достатня активність серцевого м'яза, чи достатньо крові постачається до серця, — каже фахівець з ультразвукової діагностики (УЗД) Святослав Левенець. — Діагностувати можна вікові зміни, вроджені вади. Завдяки цим даним кардіолог призначить адекватне лікування.

Як відомо, ультразвукове дослідження нині є основним безболісним, безпечним і, головне — високоінформативним методом найбільш точної діагностики серцево-судинних захворювань. УЗД серця — це одна з головних процедур у процесі виявлення серцево-судинних хвороб, пояснює фахівець.

До речі, лікарня швидкої допомоги, як каже її головний лікар Ярослав Чайківський, дотрималася всіх умов, які висував грантодавець. Визначені домовленості з Канадським фондом щодо подальшої співпраці. Медики сподіваються отримати у рамках такого співробітництва інше діагностичне обладнання вже цього року.

— З допомогою сучасної техніки лікарі мають змогу надавати допомогу за європейськими стандартами, — додає начальник відділу охорони здоров'я та медичного забезпечення Тернопільської міської ради Ростислав Левчук. — Незабаром хворі зможуть отримувати ще й сучасне ендоскопічне обстеження у цьому медичному закладі. Виконком міськради вже ухвалив рішення про передачу одного з приміщень лікарні в оренду. Ця співпраця відбуватиметься у рамках партнерського проєкту.

Лариса ЛУКАЦЬУК

ОБ'ЄКТИВ

ДО ВІДОМА

Іван ФЛИСАК та Ольга КАЛИНОВСЬКА, студенти медичного факультету
Фото Павла БАЛЮХА

ВІТАЄМО!

«ДОЦЕНТ, ПОЕТ, ПОВАЖНИЙ ЧОЛОВІК...»

14 червня свій день народження святкував доцент кафедри медичної інформатики з фізикою Валерій Дмитрович ДІДУХ. З цієї нагоди надсилаємо йому найщиріші вітання.

Та пам'ятав про честь і гідність роду.

В тривозі, радості й надії
біжить життя...
Вже посріблив Вам
скроні час,
Та можемо сказати
ми, напевно,
Що молодий запал у Дідуха
не згас,
І все, що було – не даремно:
Доцент, поет, поважний
чоловік,
Опора для сім'ї й родини.

У медицину не одному
шлях відкрив,
Хоч сам лишився вірним
фізиці й донині.
Та це таланти ще не всі,
Бо завжди був поетом
у душі.
Починав з сімейного він
кола,
І пішло успішно,
Так потрохи назбиралось
вісім збірок віршів.

Вже й діаспора читає його
«Кванти» й «Спектри»,
Ну, а він продовжує шукати
у фізиці ліричні аспекти.
Тож питання це глибинне –
фізика чи лірика,
Що було первинне?
Але над тим не будемо
гадати,
Бо почалось все
з батьківської хати...

Закоханий в древлянський
край,
В свою Житомирщину люблю,
Пішов у світ.
І в мирний час, і в час
протистоянь,
Не зрадив край,
де народився.
У всі часи завжди гордився,
Що є зерням свого народу,

Ішли роки, всього було
доволі –
Падіння і тривоги, здобутки
й злет душі,
Але в дні щастя і у горі,
Сузір'я Близнюків йому
світили зорі,
І вели по житті...

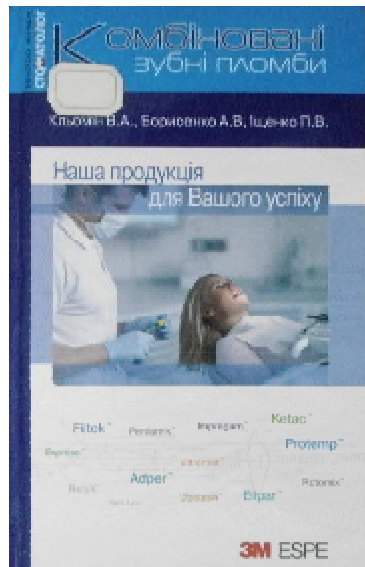
Уже за шістьдесят,
Та не махнув на все рукою,
Не все розтратив у роках,
Душа не прагне ще спокою,
Ще манить в даль
Чумацький шлях...

Ми Вас вітаємо сьогодні
від душі,
Здоров'я зичимо міцного,
Від Бога ласки на землі,
Добра і злагоди в усьому.

І, як бажаєте всім Ви, –
Щоб, що хотіли, те й могли,
Усі в сім'ї були здорові,
У нормі був аналіз крові,
Усі параметри сечі,
Й сидів Ангел на плечі,
Щоб продовжувався рід,
Многих, благих
Вам ще літ!!!

**Людмила ЛОЗА,
Любов ВОВЧУК**

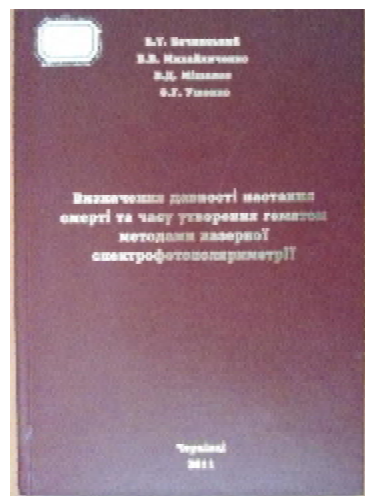
БІБЛІОТЕКА ІНФОРМУЄ ПРО НОВІ НАДХОДЖЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ

Кльомін, В.А. Комбіновані зубні пломби. Пластична реставрація комбінованими відновлювальними конструкціями: навч. посібн. для студ. стомат. фак. / В.А. Кльомін, А.В. Борисенко, П.В. Іщенко. – 4-е вид. – Харків: Фармітек, 2010. – 336 с.

Навчальний посібник присвячений питанням пломбування каріозних порожнин; описані клінічні методи дослідження ступеня руйнування твердих тканин зубів. Подано відомості про різні пломбувальні матеріали, які широко використовують у стоматологічній практиці. Обґрунтована перевага застосування комбінованих зубних пломб.

Посібник розраховано на лікарів-стоматологів, студентів стоматологічних факультетів.

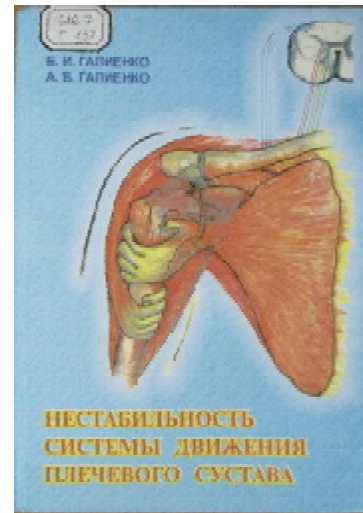

Визначення давності настання смерті та часу утворення гематом методами лазерної спектроскопії-ляриметрії / В.Т. Бачинський, Б.В. Михайличенко, В.Д. Мішалов, О.Г. Ушенко. – Чернівці, 2011. – 328 с.

У монографії пропонується комплекс нових судово-медичних методів і об'єктивних критеріїв установлення давності настання смерті та часу формування гематом шляхом спектроскопії-ляриметрії та фазового дослідження часової динаміки післясмертних змін лазерних зображень у зрізах біологічних тканин трупа людини та гематомах внутрішніх органів.

Монографія розрахована для наукових працівників, судово-

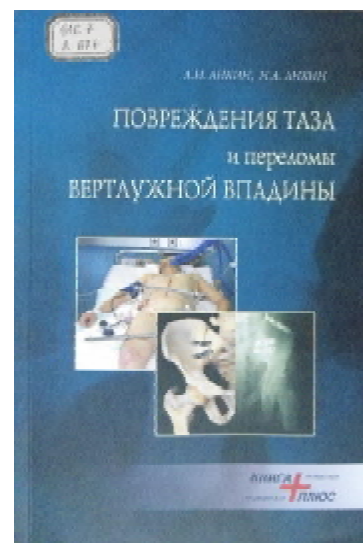
медичних експертів, аспірантів, лікарів-інтернів.

Галиєнко Б.И. Нестабільність системи руху плечевого суглоба. Патогенетическое обоснование раннего восстановительного лечения больных с нестабильностью плечевого суглоба / Б.И. Галиєнко, А.Б. Галиєнко. – Винница, 2007. – 232 с.

Монографія присвячена важливій проблемі патогенетичного обґрунтування ранньої діагностики та лікування хворих з нестабільністю плечевого суглоба. Висвітлюють питання анатомо-функціональних особливостей плечевого суглоба. З урахуванням нової концепції нестабільності плечевого суглоба розглядають етіопатогенез, клініку, діагностику та лікування цієї патології.

Видання розраховане на ортопедів-травматологів, хірургів, неврологів, спеціалістів зі спортивної і сімейної медицини.

Анкин Л.Н. Повреждения таза и переломы вертлужной впадины / Л.Н. Анкин, Н.Л. Анкин. – К.: Книга плюс, 2007. – 216 с.

Монографія присвячена актуальній проблемі травматології та ортопедії – лікуванню ушкоджень таза та вертлюгової впадини. Проаналізовано досвід застосування остеосинтезу, ускладнення та помилки, основні причини смерті пацієнтів і зроблено висновки щодо напрямків поліпшення лікування.

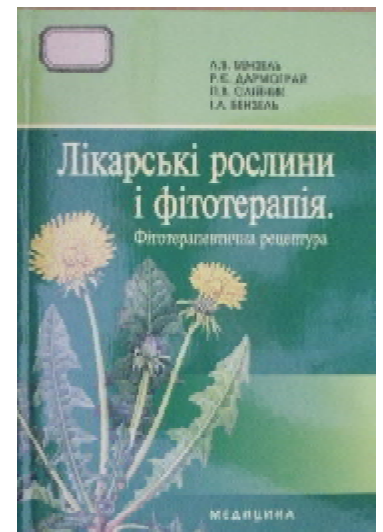
Книга адресована травматологам і хірургам.

Фліс, П.С. Дитяче зубне протезування: підр. для студ. ВМНЗ 4 р. а. / П.С. Фліс, С.І. Тріль, В.П. Вознюк. – К.: Медицина, 2010. – 200 с.

У підручнику викладено основи дитячого протезування, яке є дієвим засобом профілактики зубо-щелепних аномалій та деформацій зубо-щелепного апарату в дитині. Розглянуто різні аспекти ортопедичного лікування дітей: психоемоційний стан дитини в різні вікові періоди, діагностику дефектів зубів і зубних рядів, види протезів і їх застосування в різні періоди прикусу. Окремий розділ присвячено травмам зубів та їх лікуванню.

Для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації.

Лекарственное растительное сырье и фитосредства: учебн. пособ. для студ. высш. мед. (фармац.) учебн. завед. 3-4 ур. аккред. / под ред. П.И. Середы. – К.: Медицина, 2010. – 272 с.

У навчальному посібнику в стислій формі викладені основні розділи фармакогнозії. Спеціальна частина посібника містить визначення основних груп БАР, відомості про їх будову і класифікацію, фізико-хімічні властивості, методи дослідження, фармакологічну активність. Для студентів, викладачів вищих навчальних фармацевтичних закладів.

**Дарія ТАРАНЕНКО,
завідуюча бібліотекою ТДМУ**

КЛЮЧ ДО ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ

Теоретики сучасного менеджменту та керівники всіх рівнів стверджують: останніми десятиріччями у дедалі більшій кількості людей (до того ж цілком різних професій) головною мотивацією для хорошої роботи стає не лише гідна винагорода, а й бажання отримувати від результатів праці задоволення. Поміркувавши над тенденцією, вчені спрогнозували: досить скоро своїм основним завданням роботодавці будуть вважати не просто найняти фахівців, а радше їх правильно zorganizувати. Іншими словами, пропонувати не роботу, а простір для творчості, можливість взяти ідею та визначити, які ресурси необхідні для її здійснення й таким чином залучити та мотивувати потрібних спеціалістів і колективи загалом. З огляду на досвід багатьох керівників нашого відомства, розумієш: це не такі вже далекі та футуристичні прогнози. Теорія підтверджується на практиці щодня. Про мотивацію, творчий підхід і продукування потрібних пропозицій розмовляємо з начальником санаторію «Аркадія» підполковником медичної служби Оленою ФУТРУК.

— Олено В'ячеславівно, колектив санаторію на 80% жіночий. Напевно, менеджмент і мотивація тут досить сильно відрізняється від звичайних і прийнятих у правоохоронних системах норм?

— Психологія у нас — жінок і у чоловіків — справді різна, також відрізняються погляди на життя, роботу та службу. Переконана: за своєю природою жінки обов'язкові та дуже старанні, відповідно, доручену роботу виконують завжди добре. А от якщо починаються негаразди, то означає, що є досить вагома причина. Вона, по суті, завжди особистого характеру: в сім'ї (невлаштованість у побуті, проблеми зі здоров'ям у когось з членів родини) або ж виникла певна напруга у взаєминах зі співробітниками.

Завдання керівника — обов'язково з'ясувати, в чому проблема (причому підлегла може сама не розповісти) й допомогти. Якщо жінка відчуває, що вона, її життя та доля небайдужі, то настрої змінюється, показники й продуктивність праці нормалізуються. Наступною, дуже важливою мотивацією, є впевненість жінки в тому, що її праця потрібна та значима, звичайно, в межах обов'язків і компетенції. Додам: заохотити, відзначити, похвалити або хоча б підбадьорити дуже важливо. На мій по-

гляд, тут не варто чекати слушної нагоди — урочистих зборів або навіть ранкової планерки, достатньо під час обходу знайти приємні слова.

Досвід показує: це дуже добре стимулює. Наприклад, коли в санаторії проходять конференції, то іноді в їдальні харчують не 200 людей, а всі 400. Зрозуміло, в такі дні навантаження на кухарів та офіціантів удвічі вище за норму. Звичайно, персонал втомлюється. Але попросиш: «Потерпіть, рідненькі, прорвемося!», — і люди не підводять. Словом, коли нашу роботу цінують, ми (жінки) готові, як то кажуть, гори звернути.

— У чоловіків децю іншої мотивації. Наскільки складно жінці (знаю, у вас досить м'який характер) керувати представниками сильної статі?

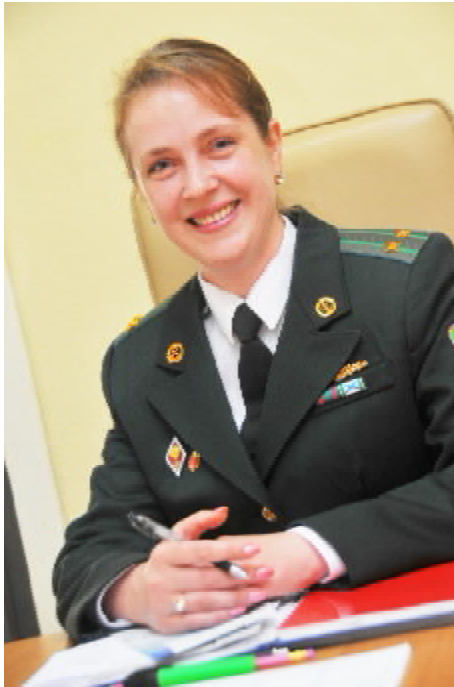
— Звичайно, для будь-якого чоловіка більш значущими є кар'єрне зростання та заробітна платня, адже їм потрібно забезпечувати сім'ю. Проте вони теж не хочуть бачити навколо себе байдужість і цінують участь. Тепер що стосується другої частини запитання. З одного боку, до нас доводять розпорядження та вимоги керівництва відомства — вони обов'язкові для виконання. Тут питань не може та не повинно виникати. З іншого боку, є рішення, які приймаю я.

Досвід показує: неефективно керувати підлеглими й тим більше чоловіками винятково за допомогою командно-диктаторського методу. Скажу так: доцільніше застосовувати елементи жіночої мудрості. Більш дохідливо аргументувати своє рішення, вислухати працівника та головне, щоб у процесі розмови він сам дійшов до моєї думки. Умовно кажучи: треба пофарбувати паркан, але підлеглий з цього приводу впевнено зазначає: торік ми над цим парканом дуже добре працювали, тому зараз за всіма нормами це робити немає жодного сенсу. Тоді підводиш його до об'єкту та показуєш, до чого призвели морський солоний вітер, дощ і сніг, тобто фарба полущилася та з'явилися ознаки корозії тощо. Звісно, відпочиваючим буде сумно дивитися на таке, словом, треба якось цю проблему розв'язувати. Та він і сам бачить, що треба. При такій постановці завдання контраргументів не виникає.

— У санаторії за штатним

розкладом 140 осіб і до кожної людини потрібно знайти індивідуальний підхід плюс дізнатися мотивацію та правильно її використовувати. Як вам це вдається?

— Є ще один, до того ж дуже важливий мотиватор — це контакт нашого персоналу з відпочиваючими. Військовослужбовці та службовці приїжджають до санаторію, як правило, з гарним настроєм. І це зрозуміло: люди

чекають відпустки, з радістю їдуть до моря. А ми водночас повинні зробити все, щоб вони добре оздоровилися та почували себе тут комфортно. Особливим компліментом працівники вважають, коли прикордонники кажуть, що приїжджають до нас, як додому, що вони самі й їхні діти в минулому сезоні добре оздоровилися та цілий рік не хворіли. Також радує, коли люди помічають зміни на краще — у побуті, лікуванні, харчуванні, облаштуванні території тощо. Словом, контакт між персоналом і відпочивальником завжди дає позитивну мотивацію. Важливо: наші прикордонники цінують, коли на їхні зауваження відразу реагують. Співробітники ж розуміють, що правоохоронці відомства працюють будь-якої погоди, в будь-яких умовах з величезним навантаженням, тому намагаються створити затишок, зустріти привітно й о котрій годині люди не приїхали б, завжди буде тепла вечерея та уважне ставлення.

Не можу сказати, що все завжди виходить. У період максимального навантаження персонал дуже втомлюється. Влітку працюємо за розкладом, тому все, як правило, нормально, а ось у осінньо-зимовий період у

санаторії проходять конференції. Це значно складніше. І я вдячна колективу за здорове почуття патріотизму.

— До речі, з приводу розвитку санаторної інфраструктури, нововведень і змін, які відпочиваючі спостерігають щороку. Звідки стільки ідей?

— Відповідь так: є напівжартівлива — напівсерйозна фраза: у кожній жінці завжди багато планів і замало грошей. Загалом є магістральний напрямок — його нам визначило керівництво відомства — це основа, проте від нас теж чекають на пропозиції. У нашому випадку адміністрація ДПСУ створила дуже стабільні та сприятливі умови для розвитку здоровниці, тому є можливість втілювати як свої задумки, так і співробітників. Наприклад, пропозиція колективу створити поле для міні-футболу збіглася з побажаннями керівництва. Наші співробітники також запропонували: зробити мощену доріжку для прогулянок уздовж моря; поставити таблички, як у ботанічному саду, близько рідкісних дерев; підсобне приміщення в їдальні перетворити на ще один зал і багато-багато іншого. Знаєте, з колективом, який творчо мислить і пропонує шляхи поліпшення інфраструктури здоровниці, дуже цікаво та приємно працювати. Взагалі плани у нас чималі — намагаємося втілити їх у життя.

— Вважають: якщо ідеї надходять не лише безпосередньо від керівника підрозділу, але й від підлеглих, то в колективі створені гарні та комфортні умови для роботи. Це вельми вагома заслуга менеджера. Як вдалося підібрати та згуртувати людей?

— Скажу так: основний кістяк нашого колективу складається зі старожилів, які працюють у здоровниці десяти і більше років. Іншими словами, ті, хто перейнявся змістом, важливістю та цінністю нашої роботи залишаються дуже надовго. Люди з іншими установками не затримуються, проте, на щастя, таких небагато. Додам: коли керівництво відомства прийняло рішення перетворити будинок відпочинку «Одеса-Аркадія» на санаторій, то відразу постало питання підбору медичного персоналу (спасибі адміністрації — штатний розклад, який ми подали, практично повністю затверджено). Процедура була такою: фахівців набирали на конкурсній основі, проводили співбесіду, збирали інформацію з попередніх місць роботи. Первісно закладався принцип спад-

коємності, тобто на роботу брали лікарів вищої категорії з великим стажем, лікарів із середнім стажем плюс молодь.

— Які головні якості цінуєте у співробітниках?

— Лікар зобов'язаний бути не просто фахівцем, а дуже гарним фахівцем, любити та поважати людей і, звісно ж, бути комунікабельним. І ще. У лікувально-оздоровчих закладах (санаторіях) є своя певна специфіка. Йдеться про те, що наші військовослужбовці та службовці проходять щорічну диспансеризацію й приїжджають з виписками з медичних карт, а ось до відпочиваючих на договірній основі потрібна децю інша увага. Адже ми нічого не знаємо про їхнє здоров'я. Часто люди приїжджають недообстеженими або не розповідають про захворювання, тому може трапитися різне — від гіпертонічного кризу до нападу нестабільної стенокардії тощо. Наші лікарі повинні дуже швидко зорієнтуватися, надати допомогу, провести необхідне обстеження плюс, якщо необхідно, прийняти рішення про шпиталізацію. Це вимагає знань і досвіду. А головне — лікар повинен любити свою роботу.

ДОВІДКОВО

Начальник санаторію «Аркадія» ДПСУ підполковник медичної служби Олена ФУТРУК народилася у Кемеровській області (Росія). Після школи (продовжуючи сімейну традицію — мама та сестри — лікарі) вступила до Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського за спеціальністю «лікувальна справа».

Після закінчення ВНЗ їде до Одеси — чоловіка (офіцера) скерували для проходження служби в Одеський ЗМО. Інтернатуру закінчила в Одеській обласній лікарні, після чого запрошена працювати в будинок відпочинку «Одеса-Аркадія», тут же призвана на військову службу. Пройшла всі сходи кар'єрного зростання — від лікаря до начальника санаторію.

Помінявши медичну практику на адміністративну роботу, Олена В'ячеславівна досить швидко відчула брак юридичних знань та вступила до Одеського державного університету внутрішніх справ за спеціальністю «правознавство» (на заочне відділення). Згодом закінчила магістратуру за спеціальністю «управління фінансово-економічною безпекою» Одеського державного університету внутрішніх справ.

Лада АНДРЕЄВА
(Газета «Прикордонник України»)

Дослідження

НЕПРАВИЛЬНЕ ДИХАННЯ УВІ СНІ ПРИСКОРЮЄ РОЗВИТОК РАКОВИХ КЛІТИН

Відомо, що порушення дихання уві сні призводить до

підвищення артеріального тиску та розвитку серцево-судинних захворювань. Нещодавно американські вчені з'ясували, що порушення дихання уві сні збільшує ризик смерті від раку.

Під час проведення дослідження вчені проаналізували дані 1, 5 тис. людей.

Після того, як отримані результати були скориговані за віком, статтю, індексом маси тіла, палінням та іншими факторами, з'ясувалося, що порушення дихання уві сні збільшує ризик смерті від раку. Найбільш важкі порушення дихання уві сні збільшують ризик смерті від раку в п'ять разів.

«Причина цієї закономірності криється в тому, що при порушенні дихання уві сні в організм надходить недостатня кількість кисню. Дефіцит кисню призводить до утворення нових судин, якими пухлинні клітини потрапляють у різні органи і тканини», — пояснює керівник дослідження Джавера Ністо.

Про порушення дихання уві сні може свідчити хропіння, виражена слабкість в денний час, погіршення пам'яті або концентрації уваги, високий артеріальний тиск, цукровий діабет. Лікування порушення дихання знижує ризик розвитку серцево-судинних захворювань та покращує якість життя.

40 КЕТЯГІВ КАЛИНИ ГАННИ КОСТІВ-ГУСКИ

Відома українська поетеса, лікар за фахом Ганна Костів-Гуска відзначила ювілей творчої діяльності. Що важливо – не сама: це стало святом для творчої інтелігенції Борщівського району, учнів шкіл, шанувальників поезії загалом і виїмково таланту пані Ганни зокрема. Виставку в краєзнавчому музеї, зустрічі з читачами, з бібліотекарями району у районній бібліотеці увчлила святкова імпреза в актовій залі школи мистецтв. Творчий вечір поетеси, віршами якої пишеться Борщівщина, її маленька батьківщина, тривав майже чотири години. Неповторна (як і належить справжній) поезія Ганни Костів-Гуски хвилює серця, бо це – невідомі почуття, непереспівані рядки, свіжі образи. За новомодною традицією, сцену прикрашав великий банер з портретом поетеси в обрамленні дванадцятих книжок авторки та з кетягом калини.

«У сьайві бабиного літа червоні кетяги калин...», – одразу зринають у пам'яті майже класичні рядки поетеси, які стали званою піснею. І кожна книжка Ганни Костів-Гуски, починаючи від першої «Автограф вірності», що побачила світ 1978 року, справді була вагомим кетягом калини в українському літературному саду. «Нічлава», «Зелені свята», «Цвіте біля хати калина», «Червоні корали», «Цей тихий сум вечірнього вікна», «Червоні кетяги калини» – це глибока і дуже особиста лірика, що народилася з правдивої української наддністрянської народної поетики, особливо присутньої на Борщівщині у так званих чорних сорочках, у трипільських орнаментах, у неповторних і слава Богу схоронених донині традиціях. Сорок років, якими виміряла нині сама поетеса власний літературний шлях, не стерли на порох свіжості її почуттів, закладених у вірші, не перетворили

ту дорогу на битий шлях, яким прошували затерті фрази, пусті слова, ідеологічно правильні рими. Вона завше життєдайна, її лірика, вона – як свіжа рана, до якої страшно торкатися руками, бо ятримте, але вона цілюща, бо гоїть будь-яке серце, навіть найчерствіше. Вірші Ганни Костів-Гуски про Чорнобильську катастрофу, що побачили світ 1996 року в книзі «Зона», і нині спадають невигойним болем на українську душу, яка вже сама майже стала зоною лиха. Чи «Голгофа» і «Страсна дорога» (обидві збірки 2001 року), – справжнє одкровення для читачів, – настільки по-новому відкрили їм поетичне обличчя відомої авторки. Не затерті рядки про трафаретну любов до України, а болюче звернення-дорікання сучасникам, які занадто поволи підводяться з колін. Певна річ, лежати чи клячати простіше, тим більше, у власній державі. А чи має совість глянути теперішній Україні в очі простий посполитий чи депутат? Хто захистить рідне Слово?!

До речі, у всіх дванадцятих книгах, починаючи з найпершої, Ганна Костів-Гуска звертається до Слова (для поетеси воно завше з великої літери), як до мірила власного творчого «я», як до основи таланту кожного митця. Слово для неї живе, і здається, що авторка постійно здає перед ним іспит. Велика вимогливість, часом навіть прискіпливість у трепетному ставленні до слова багатьом не подобається. Але така вона, майстер поетичного слова Ганна Костів-Гуска. Часами безкомпромісна, часами беззахисна, як кожна жінка, іноді пристрасна, часто відчайдушно рвучка, коли йдеться про те ж Слово, яке, на її переконання, має бути правильним, чистим і

палким, а не позиченим, пригладженим і скаліченим...

Ще багато подібного того пам'ятного творчого вечора, який відбувся у четвер, 10 травня, сказали поетесі її друзі, шанувальники, учні, вчителі. Пам'ятну імпрезу влаштували для

неї «Просвіта», Союз українок, громадська організація імені Романа Шухевича, редакція газети «Галицький вісник плюс». Ведучі – заслужений журналіст України Петро Довгошия, Марта Кузьмич, директор Мушкатівської школи, Марія Довгошия, редактор газети, залучили до святкування усю творчу інтелігенцію Борщівського краю. Привітали поетесу прийшли голови районних державної адміністрації – Ярослав Верхола, ради – Ярослав Роздольський, міський голова Іван Башняк, генерал-полковник Володимир Бедриківський, представник Тернопільського земляцтва у Києві, а також колега - відомий поет, редактор журналу «Золота пектораль» Володимир Погорецький...

А найперше слово надали дітям – організатори доречно вирішили, що саме в них продовжує своє життя поезія Ганни Костів-Гуски. Учні першої Борщівської школи читали вірші, а слухачі Малої академії наук (викладач Надія Валігородська) розповідали, як вони досліджують життєвий і творчий шлях своєї землячки. До речі, одна з робіт удостоєна першої премії в столиці... Зворушили ювілярку наймолодші учасники її творчого вечора – Діаночка Мельник, Русланка Лук'ячук, Юрич і Богданко Ярчуки, які декламували вірші. Пристрась і глибоке розуміння поетичного слова Ганни Костів-Гуски продемонстрували прекрасні декламатори Юлія Сушко, випусниця Борщівської школи мистецтв та Людмила Гричук, художній керівник Іванківського будинку культури. Логічним продовженням стали виступи педагогів – заслуженого вчителя України, директора Гермаківської школи Анатолія Дзика, директора Борщівської першої школи Людмили Смоквої, Івана Романського та Нелі Кармаліти, учителів-словесників зі Стрільківців, Лесі Кривої, вчительки Борщівської другої школи, методиста райво Оксани Кісіль – про вивчення творчості Ганни Костів-Гуски в школі (курс літератури рідного краю).

Неможливо було уявити творчого вечора поетеси без пісень – багато віршів її покладено на музику і відомими композиторами, і місцевими митцями. Як розпочинався він піснею – народною у виконанні славнозвісних «Більчанок», так і вінчала його «Пісня про Борщів» на слова ювілярки, яку проспівали Марія Кашуб'як та Марія Храпчинська. Анатолій Горчинський, Ярослава Цюприк, Григорій Гоцко, Ярослав Злонкевич, Галина Моїчук та ще багато композиторів черпали натхнення у віршах Ган-

ни Костів-Гуски, відтак з'явилося чимало прекрасних пісень, що їх видала ювілярка окремим збірником «Жоржиновий вогонь». Не всі, зрозуміло, змогли прозвучати на творчому вечорі (годилося б провести окремий концерт з пісень на її вірші), однак ті, що їх почули учасники свята, були зустрінуті бурхливими оплесками: «Білила мама полотно» (тріо РБК), «Це вишиття для мене як бальзам», «Ах конвалії» (Марія Кашуб'як), «Серед білих снігів» (Віра і Микола Теслі), «Такі прості слова» (Галина Онишко), «Солдатські вдови» («Більчанки»), «Кладочка» (Наталія Морозко), «Червоні кетяги калин» (Петро Довгошия), «Вічна пісня барв і кольорів» (Ольга Перун, Михайло Роздольський). Прозвучали на вечорі також «Тополина баркарола» Платона Майбороди у виконанні Зоряни Пилип (викладач Оксана Онишко) і «Повстанське танго» (автор музики – борщів'янка, підпільниця ОУН Марта Пашковська, виконав його Петро Довгошия).

Наприкінці чотиригодинного свята до ювілярки вишикувалася черга з квітами і щирими словами. Друзі дитинства, односельці з маленьких Бабинців, лікарі, рідня, художники, педагоги, колеги з поетичного цеху – хто експромтом, хто, так би мовити, з наперед приготованими словами бажали єдиного – нових збірок її поезії. І «Многоліття», яке виголосили насамкинець священники Богдан Боднар та Іван Яворський та проспівали всі учасники торжества, стало його врочистим вінцем. Як і тих сорока літ творчості званої поетеси, кожен рік якої – як дозрілий кетяг терпкої та солодкої водночас української калини.

**Петро ДОВГОШИЯ,
заслужений журналіст
України, м. Борщів**

ВИХОВУВАЛА СВОЇХ УЧНІВ ВЛАСНИМ ЖИТТЯМ

21 червня відзначила ювілейний день народження ветеран ТДМУ Галина Антонівна НАНОВСЬКА.

Вельмишановна Галино Антонівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Яскравою сторінкою в історії

Галина Антонівна Нановська народилася 21 червня 1937 р. у селищі Гримайлів Гусятинського району Тернопільської області в селянській сім'ї. 1952 р. закінчила 8 класів Гримайлівської середньої школи, 1954 р. – Микулинецьку середню школу Тербовлянського району і вступила на філологічний факультет (відділення української філології) Львівського педагогічного інституту, який закінчила 1959 р.

Впродовж двох років працювала вчителем Струсівської середньої школи-інтернату Тербовлянського району. 1961р. переїхала у м.Тернопіль, куди скерування на роботу отримав чоловік Галини Антонівни. 1961-1969 рр. Г.А. Нановська працювала старшою лаборанткою кафедри іноземних мов Терно-

університету є Ваш 35-річний трудовий шлях спочатку старшого лаборанта кафедри іноземних мов, а пізніше – викладача української мови та літератури підготовчого відділення.

Колектив університету глибоко поважає і щиро шанує Вас як досвідченого педагога та вихо-

пільського державного медичного університету. З часу

вателя студентської молоді, за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Всім пам'ятні Ваша активна, ініціативна громадська діяльність, зокрема, в профкомі працівників університету, куратором груп підго-

відкриття в інституті 1969 р. підготовчого відділення до 1996 р. – викладач української мови та літератури. Г.А. Нановська брала активну участь в організації та становленні підготовчого відділення, створенні його методичної бази, наочних посібників. Як викладач, відзначалася високим професіоналізмом, любов'ю до рідного слова, пропагувала кращі твори українських письменників, сприяла формуванню загальної культури майбутніх лікарів, їх патріотизму, активній громадянській позиції.

Галина Антонівна виховувала своїх учнів власним життям, своєю ерудицією, інтелігентністю, сумлінним, творчим ставленням до роботи, багатогранною громадською діяльністю. Під час ви-

товчого відділення, зорганізовані Вами тематичні вечори, зустрічі з діячами культури, українськими письменниками, особиста участь у художній самодіяльності.

Ваші порядність, працелюбність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують най-

конання своїх функціональних обов'язків і громадських доручень Г.А. Нановська проявляла ініціативу, щирість і душевність. Зокрема, нестандартною була її робота в профкомі працівників інституту, коли вона очолювала «дитячу» комісію, а також як куратора груп слухачів підготовчого відділення, редактора стінгазети. Вона проводила цікаві тематичні вечори, зустрічі з діячами культури, українськими письменниками. За її ініціативою, наприклад, було організовано приїзд у Тернопіль з Києва на зустріч у нашому інституті письменниці Любові Забашти, яка була дружиною Андрія Малишка. Робити це навіть у вісімдесяти роки було не так просто. Запам'яталася особиста участь Г.А. Нановської в художній самодіяль-

вищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Галино Антонівно, доброго здоров'я, людського тепла, душевного спокою, добробуту, родинного благополуччя і затишку, активного та щасливого довголіття.

**Ректорат ТДМУ
імені І.Я. Горбачевського**

ності, її сольний спів і дуєт з Любомиром Івановичем Кучмою.

Галина Антонівна разом з чоловіком Ярославом Антоновичем виховали доньок Ольгу та Ірину, які стали лікарями, радіють трьом онукам.

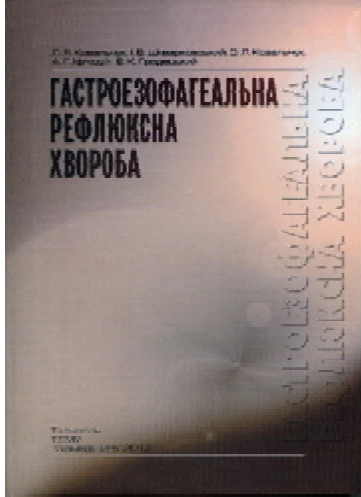
Праця Г.А. Нановської відзначена медаллю «Ветеран праці», подяками ректора інституту.

Життя і діяльність Г.А. Нановської – гідний приклад для наслідування новими поколіннями студентів, науковців і викладачів.

Колектив працівників і студентів ТДМУ щиро вітають Галину Антонівну з ювілейним днем народження, бажають доброго здоров'я, добробуту, родинного благополуччя, активного та щасливого довголіття.

ЩОЙНО З ДРУКУ

НОВИНКИ ВИДАВНИЦТВА «УКРМЕДКНИГА»

Л.Я. Ковальчук, І.В. Шкварковський, О.Л. Ковальчук, А.Г. Іфтодій, В.К. Гродецький
Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба : монографія / Л.Я. Ковальчук, І.В. Шкварковський, О.Л. Ковальчук та ін. – Тернопіль : ТДМУ, 2012. – 172 с.

У монографії висвітлені сучасні погляди на етіологію, патоморфологію, класифікацію та роз-

роблені нові методи хірургічної корекції гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби. В основу викладеного матеріалу покладені результати власних досліджень авторів.

Для практичних хірургів, лікарів-інтернів, студентів медичних спеціальностей.

В. Ф. Торбін, В. В. Вороненко, О. Є. Левченко, Ю. М. Скалецький

Ядерна зброя (медичні аспекти) : навч. посіб. / В.Ф. Торбін, В.В. Вороненко, О.Є. Левченко, Ю.М. Скалецький. – Тернопіль : ТДМУ, 2012. – 192 с.

У посібнику наведено дані щодо загальних питань ядерної (історія створення, характеристика радіоактивності та іонізуючого випромінювання, описання ядерних боєзарядів та уражаючих факторів, види вибухів, оцінка радіаційної обстановки) та радіаційної (характеристика, технології отримання і техніка застосування, радіаційний тероризм, радіаційні інциденти й аварії, можливі наслідки застосування) зброї.

Описано біологічні наслідки дії іонізуючого випромінювання на організм людини, організацію і зміст медичної допомоги ураженим, деякі складові системи захисту від уражаючих факторів ядерної зброї (дозиметричний контроль та види медичного захисту).

Посібник розрахований на студентів, лікарів-інтернів та слухачів вищих медичних навчальних закладів і закладів післядипломної освіти.

МУДРОСЛІВ'Я

РУБРИКУ ВЕДЕ ПРОФЕСОР БОРИС РУДИК

У ПЛАТНІЙ МЕДИЦИНІ ЗДОРОВИХ ПАЦІЄНТІВ НЕ БУВАЄ

Безсердечним інфаркт не загрожує.

Від помірної їжі сила, від розкішної – могила.

Високий, як ломака, а дурний, як собака.

Життя дається лише один раз, а здоровим і вдалим воно буває ще рідше.

Здорове серце дорожче золота. Здоров'я від серця, а хвороби до серця.

Завдання медицини – оберегати, запобігати й лікувати.

Краще бути ненажерливим, ніж розбещеним.

Кепська компанія і доброго чоловіка зіпсує.

Лікар виліковує лише того, кому не судилося померти.

Меле язиком, як пес крутить хвостом.

Надмірне вживання вина зводить розум з ума.

При пияцтві весело доти, доки не захворієш від алкоголю.

Сучасна медицина не виліковує, а продовжує можливість вести неправильний спосіб життя.

Найнервовіша черга хворих – до невропатолога.

Старість підводить людину до

безодні, а штовхає її в безодню хвороба.

У платній медицині здорових пацієнтів не буває.

Хвороби душі важчі за хвороби тіла.

Хочеш довше жити – кинь цигарки палити і горілку пити.

Хто боїться, тому в очах двоїться.

Ціни на ліки стрибають, як артеріальний тиск у гіпертоніка.

Чим більший ризик серцево-судинних ускладнень, тим більш агресивною має бути терапія статинами.

ЦІКАВО

НАБЛИЗИЛИСЯ ДО ВІДКРИТТЯ СЕКРЕТУ ВІЧНОГО ЖИТТЯ

Група вчених з університету Осаки виявила, що один з білків системи комплементу людини прямо впливає на його старіння. І знайшли можливість впливати на нього, практично повністю зупиняючи процес старіння клітин у людському організмі.

Японські вчені встановили, що білок C1q відповідає за старіння людських клітин. Раніше ж вважа-

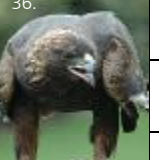

лося, що він, як і інші білки системи комплементу людини, призначений для захисту організму від дії чужорідних агентів і відповідає за формування імунної системи людини. Сама ж система комплементу – це комплекс складних білків, постійно присутніх у людській крові. Фахівцям з університету Осаки вдалося вплинути на білок C1q таким чином, що процес старіння, по суті, цілкомито зупиняється. Іншими словами, японські вчені впритул наблизилися до відкриття секрету вічного життя.

Однак, у цього феноменально відкриття є й інший бік медалі – занурюючи «в сон» білок C1q і сповільнюючи процес старіння організму, ми позбавляємося імунної системи, яку від народження мають усі люди. Вченим поки що не вдається вплинути на білок таким чином, щоб і процес старіння зупинявся, і імунна система й надалі функціонувала, але в цьому напрямку проводять посилені роботи. Хто знає, можливо вже зовсім скоро люди на Землі зможуть позбутися одвічного страху неминучого старіння.

Відповіді на сканворд, вміщений у № 11 (316)

1. Код. 2. Сектор. 3. Ректор. 4. Кортис. 5. Орлан. 6. Актор. 7. Директор. 8. Лектор. 9. Сир. 10. Екватор. 11. Яшма. 12. Тракт. 13. НВО. 14. Як. 15. Арешт. 16. Такт. 17. Танго. 18. «Оскар». 19. Мо. 20. Акт. 21. Вектор. 22. Ворог. 23. Рейн. 24. Гер. 25. Елеватор. 26. Егіда. 27. Іо. 28. Гіга. 29. Окоренюк. 30. Павлик. 31. Арго. 32. Ікра. 33. Го. 34. Арно. 35. Ринг. 36. Рупор. 37. Хна. 38. Ада. 39. Рів. 40. Антиквар. 41. Гак. 42. Попович. 43. Ода. 44. Паркан. 45. Алігатор. 46. По. 47. Гнатюк. 48. Рік. 49. Пекун. 50. Гриб. 51. УПА. 52. Ніч. 53. Флер. 54. Улан. 55. Трак. 56. Трепан. 57. Ют. 58. Нут. 59. Лікар. 60. Акр. 61. Білик. 62. Трап. 63. Рампа. 64. Міс. 65. Алібі. 66. Лі. 67. Ва. 68. Пісня. 69. Іа. 70. Слива. 70. Ікар.

Відповіді у наступному числі газети СКАНВОРД

1. Сло- в'янське плем'я						2. Цінні папери
3. 1067 метрів		6.	4. Сло- в'янський бог	5. Меблі		
			7. Еле- мент гімнаст. вправ			8.
		9. Симво- лічний знак	10. По- лювання в Африці			
			11. Титул монар- ха			12. Літо- числен- ня
	13. Слідчий ізолятор		14. Елект- рообчислю- вальна машина	15.		
16. Озна- чає «но- вий»						17. Поезія М. Гого- ля
18. Укр. телека- нал		19. Річка в Росії		20. «... не винні» (ліг. твір)		
		21. Пісто- лет				
22. Про- дукт харчу- вання		23. Жіноче ім'я	24. Кула городини – на зберіганні			25. Хата в Індії
		27. Не про- ти			28. Суддя	29. Про- дукт перегон- ки нафти
		30. Инфекц. хвороба коней	31. Заборо- на			
			36.			32. Все- вишний
						
	35. Гру- па в Шевчука					37. Вибу- хова ре- човина
		38. Зв'яз- ки, відно- сини	39. По- ньому витяють китів	40. Човня- ру без нього не обійтись		
	41. Краї- на в Америці	42. В'язана кофта				
43. Кістяк, основа					44. Генд- ляр	
	45. Мастер 46. Іспансь. танець	47. З ней полум'я зай- меться	49. С/г знаряд- дя			48.
			51. Другий укіс трави			52. Сотка
		53. ...-хау	58.		54. Бог сонця	
				56. Его	57. Наш парла- мент (абрєв.)	
				59. Хижий звір		60. Гори- цвіт
61. ДЕРЕ- в'яні че- ревики				62. Нац. валюта Японії		
63. П'я		64. Місто у Біло- русі, Франції	65. По- зитив- ний електрод			
			66. Нота			
67. Со- лодка страва з фруктів						68. Всеви- дяче
69. ... людська – не водиця	70. Звук від уда- ру	71. Спів- звучність	72. «Бері!»		74. Солостка «Спейс Їордз»	
				75. «Ок- сано, я чую твій...»		
				76. Блиск		77. Риба
			79. Зван- ня духо- вної особи	80. Німецький ф'єк	81. Акціо- нер. товари- ство	
				82. Колесо автома- шини		